

Det jydskt Kvæghold.

Der har, som bekjendt, i de senere Aar været et vist Røre blandt vi Nyder i Anledning af vort Kvæghold. Dette har navnlig ytret sig deri, at Landmændene, misfornøjede med vor gamle Landrace, søge at indføre en ny Race, Korshornet, som ifølge Nøgles Mening, helt og holdent skal afløse Landracen, medens dog de Fleste kun ville benytte den norske fremmede Race til en Forædling af Landracen. Andre Landmænd tro, at en Fortrængelse af vor nationale Race vilde være et Tab, som maa forebygges, og derfor have de sat sig det Formaal at bevare „den rene jydskt Race“. — De forskjellige Anstuelser har man søgt at klare ved Diskussionsmøder, ligesom der ogsaa oftere er blevet holdt offentlige Foredrag af bekjendte Mænd, der have belært os om Lovene, der maa være de ledende for Husdyrbruget. — Det er Paavirkningen af dette flersidige Røre, der har fremkaldt de Tanker, som søge at finde sit Udtryk i det Efterfølgende.

Der er med megen Bægt blevet fremhævet for os Betydningen og Vigtigheden af at holde os til de rene Racer, og der er til yderligere Forklaring tilføjet, at det Ejendommeligste ved den rene Race var „Ensidigheden“. At bevare og stedse videre udvikle Ensidigheden, er det derfor, det først og fremmest kommer an paa i Husdyravlens, — saaledes er Sagen bleven fremstillet og opfattet.

Rigtigheden af ovenstaaende Sætning indrømmer jeg kun til en vis Grad. Jeg indseer nemlig, at det er meget ønskeligt, at der findes ensidig udviklede Besætninger og anerkjender det Fortjenstfulde ved de Mænds Bestræbelser, der have stillet sig til Opgave at danne saadanne Besætninger, men jeg anerkjender ikke, at det kan være Hovedformaålet for Jyllands Kvæghold, at enhver Gaard har en saa ensidig som muligt udviklet Kvægbestand. Og hvorfor ikke? Fordi vi have Erfaringen for (og Videnskaben stadfæster det jo), at der er farlige Skjær ved den ensidige Kvægavl, som vi ikke kunne undgaa at strande paa. Naar enkelte Organer hos et Dyr skal udvikles til en overordentlig Højde, da naaes dette, som bekjendt, jo kun paa andre Organers Bekostning; — Malkeevnen vindes fornemmelig paa Bekostning af Musteldannelsen og Bændannelsen, men det gaaer ogsaa meget let ud over Andedrætsorganerne og hele Vegemshygningen, og Kjødhyrets stærke Fedevne vindes ikke blot paa Malkeevnens Bekostning, men gaaer meget let ud over Frugtbarheden. — Røer med slet Vegemshygning, Røer med syge Lunger eller ufrugtbare Røer kunne imidlertid foraarsage meget store Tab. Derfor kan jeg kun med Vengstelse tænke mig de ensidig udviklede Husdyr og deres Avl i Hænderne paa og overladt til Behandlingen af alle Landmænd, thi Flertallet af disse har ikke Evner og Kundskaber til at behandle saadanne Dyr, eller Midler til at taale de Tab, der opstaa ved at skulle holde eller udvikle den Art Besætninger. Sagkundskab og Dygtighed kan formindste disse Tab, men de udeblive, selv under denne Forudsætning, ikke. Hvor betydelige de maa være, kunne vi jo skjønne deraf, at Ejerne af ensidig udviklede Stamdyr maa have deres Tillæg meget dyrt betalt, naar de skulle kunne dække Tabene. En saadan Extra-Indtægt kan der imidlertid ikke gjøres Regning paa, naar alle holde ensidig udviklede Besætninger, thi ethvert Dyr i disse faaer da kun den almindelige Handels- og Brugsværdi.

Istedetfor at sige, at Hovedvægten for Jyllands Kvæg-

hold skal lægges paa Ensidigheden, vover jeg at udtale, at den bør lægges paa Ufsidighedens Bevarelse og videre Udvikling, og da denne Udtalelse jo vistnok vækker Forundring, skal jeg søge nærmere at forklare og begrunde den.

Naar der er Tale om Landracen, den saakaldte „jndste Race“, da har vistnok mange Landmænd, uagtet de ere glade ved Racen og holde paa den, ikke gjort sig klart, hvad der er det Ejendommelige ved den. Man fremhæver som de gode Sider ved den, at den er haardfør og nøjsom og tillige trivelig; det vil sige, at den er vant til vort Klima, kan taale en simplere Behandling, daarlig Pleje, ringere og knappere Kost, men at den ogsaa er taknemlig for bedre Pleje og Kost, som den lønner med et godt Udbytte. Derimod fremhæves der ikke, at dens Individuer skulle være udprægede Malke-, Fede- eller Arbejdsdyr. Vel nævnes der nok Egne af Sjælland, hvor Racen er højet, snart noget i den ene, snart noget i den anden Retning, men Flertallet af Racens Individuer have ikke noget Ensidighedspræg, tværtimod — det Ejendommelige ved Racen er netop, at den har Ufsidighedspræget, den har Anlæg i sig i alle de tre nævnte Retninger. Fortidens Forhold have dannet den saaledes, fordi der igjennem lange Tider her i Sjælland er gjort den Fordring til et Dyr, at det skulde kunne bruges baade til Trækdyr, Malke- og Fededyr.

Hvorledes seer derfor et saadant Dyr ud? Det har stærke Lemmer, god Knokkelbygning, fyldige Mustler, jevnt godt udviklede Malkeorganer, og er det et virkelig godt Dyr, da har det endvidere et dybt og bredt Bryst, ingen hængende og heller ikke nogen opkneben Bug, men sluttet Form, og det har endelig, ikke nogen fin, snarere noget svær Hud, der imidlertid er stærkt svulmende at tage paa, og hyppig, især i Fældetiden, dækket af længere Glandshaar og korte Uldhaar. Hele Dyrets Udseende bærer Præget af Sundhed, Kraft og Trivselighed, thi det er opdrættet under Forhold, der ikke blot have givet alle de nævnte Organer og Legemsdele deres normale Form, men ogsaa udviklet et kraftigt Nervesystem, der vel

nærmest støtter Fordøjelsesevnen og derigjennem hele Regemets-Udvikling.

Det er Dyr, som det beskrevne, der i Fortiden have været en af Velstandskilderne for Jylland, og det er min Mening, at lignende Dyr kunne vedblive at være det baade i Nutiden og Fremtiden. For at de kunne være og blive dette, maa de imidlertid ikke blot bevares saaledes, som Fortiden har overleveret os dem, men de maa tillige yderligere udvikles. — For bedre at blive forstaaet, hvorledes dette skal kunne ske, kan jeg ikke modstaa her at benytte et Billede, taget fra Menneskehedens Udvikling; thi endskjøndt jeg erkjender, at der ved ethvert Billede kan være noget Hæltende og Mistyndende, navnlig naar der drages Paralleller mellem Mennesker og Dyr — fordi Landsudviklingen, der er saa overvejende vigtig ved de førstnævnte, ikke spiller nogen Rolle ved de sidstnævnte — saa er jeg dog overbevist om, at Billedet kan tjene til, at Sagen hurtigere fattes.

Digteren Steen Blicher gjør os i sin jydste Fortælling „*α* Bindstouw“ bekendt med en Mand, som om Vinteren var Skolemester, om Sommeren Murmester, og lige dygtig var han til begge Dele. — Naar vi læse denne Sætning, smile vi uvilkaarlig, thi Nutiden vilde i den beskrevne Mand næppe anerkjende nogen stor Dygtighed, efter som Manden rimeligvis kun har havt saa megen boglig Kundskab, at han kunde lære Børn at stave, og naar han udøvede Haandværket, har hele Dygtigheden vel bestaaet i, at han kunde kline en Bæg sammen. Det er ikke desto mindre tydeligt og fremgaaer af, hvad Digteren ellers fortæller os om Manden, at det var en Personlighed, der hævede sig betydeligt over sine Samtidige ved alsidig Begavelse, og netop derfor var han paastjønnet og derfor beklædte han en vigtig Plads i sin Kreds. — Han var altsaa meget brugbar for sin Tid; men, mon en lignende Mand ikke ogsaa i vor Tid kunde udfylde en Plads i Samfundet og blive anerkjendt for at være en dygtig Mand? Jo, ganske sikkert. Den samme Mand maatte jo kunde blive en

faa dygtig Skolelærer eller en faa dygtig Murer, som Nutiden fordrer, naar han vilde uddanne sig ensidig, samle alle sine Evner i en Retning. Men han kunde sikkert ogsaa have bevaret sin Alsidighed og dog naaet at udfylde en Plads i Nutiden, fuld faa vigtig som Murerens eller Skolelærerens, thi han maatte jo, — naar han uddannede sig saaledes, som han af Naturen havde Evner til, baade theoretisk og praktisk — kunne blive en dygtig Bygmester. — Førend Manden kunde naa dette Maal, maatte han imidlertid være blevet paavirket af „ensidig udviklede Menneſter“, han maatte have gaaet i Skole hos dygtige praktiske Murmestre, og han maatte have tilegnet sig Videnskaber hos virkelige Videnskabsmænd.

Derſom Enſidighed var Formaalet for Menneſkehedenſ Udvikling, da maatte Kaſtevaſenet, ſom Slægt igjennem Slægt lader Menneſket beſkjæftige ſig med det ſamme, anerkjendes for at være den rette Samsfundsorden; men, da Kaſtevaſenet jo er hiſtoriſt dødsdømt, kan man vel nok ſige, at Alſidigheden maa være Formaalet, thi kun derved vedligeholdes Sundheden og Kraften. Men for at Alſidigheden beſtändig kan være i ſtigende Udvikling, er det nødvendigt, at der af Samsfundet ſtadig ofres Individier til den enſidige Udvikling i mange forſkjellige Retninger, for at de paa den Maade fremkomne potenserede Dygtigheder kunne virke tilbage paa Maſſen af Individerne, og ſaaledes virke til hele Samsfundets Hævning. — Glemmer eller forſømmer et Samsfund at gjøre Ofre i den her antydede Retning ſ. Ex. at ſtaffe ſine Digtere, Kunſtnere, Genier, naturvidenſtabelige Opdagere o. ſ. v. den nødvendige Uddannelse, gaaer det det ilde, thi det bliver da i ſin Udvikling diſtanceret af andre Samsfund; men, hvis den modsatte Fejl begaaes, hvis et Samsfund ofrer alle ſine Individier til Enſidigheden, vil det viſtnok gaa det endnu værre, thi det er da blevet overkultiveret, dets Sundhed og Kraft vil være for ringe til at modſtaa vanſkelige Tidens Tryk. — At det her Fremſatte kan overføres mer eller mindre direkte paa Bylands Huſdyrhold,

haaber jeg skal blive tydeligt ved Gjennemlæsningen af det Efterfølgende.

Lad os begynde med at opfriske i Erindringen, hvorledes den jydste Race har stillet sig til de veylende Tider. — Tænke vi os en Række Aar tilbage, dengang da Landbruget stod, hvad vi nu vilde kalde, langt tilbage, dengang da Mejeridriften endnu ikke var udviklet hos os, dengang altsaa, da man paa Bøndergaardene var tilfreds med i Sommermaanederne at kunne sælge nogle faa Pund Smør ugentlig, men forøvrigt søgte at faa sin Indtægt af Besætningen ved at sælge Opdrættet og ved af og til at sælge et slagtefærdigt Hoved, paa den Tid gjaldt det om — og efter den Tids Forhold maatte det være den vigtigste og mest økonomiske Fremgangsmaade — at holde haardsføre, nøjsomme og smaa Køer, men Køer, der havde den tidligere nævnte gode Bygning og Alsidighedspræget, thi Dyrene skulde jo jevnfides benyttes til Malkning, Fødning og Trækning. Det var denne Periode, der havde strakt sig igjennem meget lange Tider, som gav Racen sin Ejendommelighed. — Der kom imidlertid en anden Tid, som var særlig gunstig for Mejeridriften, og det blev, ialfald for de større Gaarde, god Økonomi at ofre faa meget som muligt paa den; — man fandt da sin Fordel ved at benytte Køer med mere Malkeevne, tilbagetrængt Fede- og Arbejdssevne; men hvor tog man disse Dyr fra? Kun for en ringe Del fra fremmede Lande og fremmede Racer, — nej, man tog dem fra Bøndernes Stalde. Dengang kunde de større Gaardes Brugere og Mejeriforpagtere kjøbe af Bonden omtrent hvilken Ko, de ønskede at faa, naar de bød ham en Specie mere, end han mente den var værd i Handel og Vandel, og Bonden brød sig endnu den Gang heller ikke om at holde paa Koen med Malkepræget, thi et saadant Dyr valgte han ikke til Tillægsdyr, paa Grund af det manglende Alsidighedspræg. — Landracen, de alsidig udviklede Besætninger, formaaede altsaa at levere Dyr, der vare gode nok for den tidligere Tids Mejeridrift, en Drift, der nøjedes med en middelmaadig Mælkenydelse, da den ikke fodrede

sine Dyr overdrevent stærkt. — Saa kom Nutidens Mejeri=drift, der forlanger den størst mulige Mængde Mælk af Dyrene, og derfor fodrer disse saa stærkt som muligt; men ogsaa til denne har Landracen kunnet levere brugbare Individuer. Man har ved et hensynsfuldt Udvalg af Tillægdyrene, ved en fornuftig Opdrætning og en omhyggelig Pleje, gjennem nogle saa Generationer kunnet frembringe Dyr, der have det fulde ensidige Præg af Malkkvæg. Besætningerne paa Holbekgaard, Clausholm og Rosvang ere Exempler herpaa.

Det fremstredne Agerbrug, Trangen til mere og kraftigere Gjødning, som derved opstaaer, de for Affætningen af fedt Kvæg heldigere Konjunkturer, have i de senere Aar bevirket, at en Fedekvægsbesætning kan blive et fordelagtigt Kreaturhold. — Kan den jydse Race nu ogsaa tjene til dette Brug? Vi have i Fortidens Studesedning, som jo i mange Tider var vore Forfædres vigtigste Indtægt, Beviset for, at Racen er stiftet ialfald for den langsomme Fedning og Halvfedningen. Om den vil være lige saa godt stiftet for Bundfedning og den hurtige Fedning, har vi vel endnu ikke fuldt Bevis for; men naar vi slutte fra hvad der i den Retning allerede er præstet ved vore Dyrstuer, er man vel fuldt berettiget til at mene, at Racen vil kunne lade sig bøje i denne Retning, lige saa hurtigt og til samme Fuldkommenhed som i Retning af Malkkvæg, naar dens Udvikling ledes af tilstrækkelig dygtige og kyndige Mænd.

Vi have altsaa hidtil kunnet følge med i Tidernes Om=stiften og kunnet tilfredsstille de forskjellige Tidens Krav paa Grund af, at vi have været saa heldige fra Fortiden at modtage en kraftig og sund Alsidighedsrace, der afgiver et fortrinligt Grundlag for den ensidige Udvikling i forskjellige Retninger*). Man skulde dog synes, det nok var værd at bevare

*) Jeg har her og i det Efterfølgende tidels seet bort fra Racens Benyttelse til Arbejdsbrug, da denne Anvendelse i de senere Aar ikke har spillet nogen betydelig Rolle, men det er forøvrigt klart, at Racens Anlæg i denne Retning ikke maa forglemmes, da det jo hører

denne Race. — Vægtige Advarsler have ogsaa lydt til os Jyder, om ikke at ødelægge vor Race ved planløs Krydsning med fremmede Racer, men vi have næsten samtidig modtaget lige saa indtrængende Opfordringer til at uddanne vor Race i ensidige Retninger, uden at vi ere blevne gjorte opmærksomme paa, at dette sidste, ligesaa godt som det første, kan føre til Racens Tilintetgjørelse, thi Racens største Ejendommelighed, Alsidighedspræget, gaaer derved tabt.

Et eget Forhold i Nutidens, og sikkert endnu mere i Fremtidens Kvæghold vil imidlertid hjælpe os til at kunne bevare vor jydste Races Ejendommelighed. Dette Forhold er, at det nu kan være fordelagtigt at benytte Alsidighedsdyrene, ikke blot til Avl, men ogsaa som Brugsdyr. — Hvorledes gaaer det nemlig for Tiden med Dyrene i vore Mejeribesætninger? De opflides utrolig hurtig paa Grund af de store Fordringer, der stilles til dem; ganske anderledes end i tidligere Tid er det derfor nødvendigt, at det aarlige Indstud forstørres. De afgaaede Dyr gaaer det, paa Grund af det store Tal, ikke an at betragte som værdiløst Udstud, de maa tvertimod bringes til ved Salget at kunne have en Værdi, der er endnu større end Værdien af de Dyr, der indsættes. En stor Del af Mejerigaardene her i Jylland have jo derfor ogsaa i de senere Aar indrettet sig paa at fede deres Udsættene, og at holde, saa at sige en Fedestald ved Siden af Klostalden. Den ensidig udviklede Malkerko — hvad enten den er af jydsk, Angler eller anden Malkerace — kan vel være nogenlunde tilfredsstillende til et saadant Brug, men det er tydeligt, at den ikke vil kunne maale sig med Dyr, der have i sig det større Maal af Anlæg til Fedning, som det alsidig udviklede Dyr har. Og skal Benyttelsen af Dyrene som Malkedyr kun indskrænkes til nogle faa Aar, bliver det endnu nødvendiggere, at Fedeevnen er stor. Trangen til at benytte som Brugsdyr de

med til dens Alsidighedspræg. Bevares Anlægget, kan Racen jo ogsaa tjene til deraf at danne Stammer af ensidig udviklet Arbejdskvæg, hvis Lidenne, hvad der ikke er utroligt, skulde kræve saadanne Dyr.

alstidig udviklede Dyr vil altsaa især gjøre sig gjældende paa Gaarde med aarlig skiftende Besætning, den Slags Besætning, som der er en hel Del af i Kjøbenhavns Omegn, og som man ogsaa nu kan finde flere Steder her i Jylland. — Besætningen hos Forpagter Westergaard paa Petersdal afgiver et smukt Exempel paa, hvor økonomisk lønnende et saadant Kreaturhold, Mælkenydelse og Fedtophobning samtidig paa et Dyr, kan være. — Saavel fordi det kan give direkte Pengefordel som endnu mere, fordi der ved denne Art Kreaturhold bliver Lejlighed til at anvende en betydelig større Mængde Kraftfoder end ved de almindelige Mejeribesætninger, kunne vi ikke andet end ønske og opmuntre til, at ret mange ville holde den Slags Besætninger, thi skal Landbruget vedblive at hæve sig, og skal Kvægholdet vedblive at afgive det sikreste Grundlag for Frembringelsen af Afgrøder, gjælder det jo bestandig om, at saa Besætningerne til at fortære den størst mulige Mængde af Kraftfoder.

Men, naar Antallet af Gaardene med aarlig skiftende Besætning bliver betydeligt og stort, hvor skal det saa blive muligt at skaffe den Mængde Kreaturer fra, som udfordres til deres Behov? I samme Grad som Spørgslen efter den Slags Kreaturer, som kunne være skikede til det antydede Brug, stiger, vil sikkert ogsaa Fremkomsten af dem finde Sted. Nyften og Trangen til Tillæg og Opdræt er stor her i Jylland, men Flertallet af Opdrætterne have kun Dje for og Evner til at opdrætte alstidig udviklede Kreaturer. Er der altsaa Brug for disse, skulle de nok fremkomme. De store Strækninger af Jylland med de af Naturen simplere og middelmaadige Jorder, og Jorder, der endnu mangle Kultur, ere paa en naturlig Maade henviste til at tage Hovedindtægten af deres Besætninger igjennem Tillæget. Den egentlige Fedning er for Ejendomme af denne Art mindre lønnende, da de have vanskeligt ved at skaffe de bedst skikede Fede-Fodringsmidler tilveje (Kornets Omstiften med Oliefager og Klid er bekostelig paa Grund af den besværligere Kommunikation med Handelspladserne, Tilvejebringelse

jen af Rodfrugter i større Mængde strander paa Manglen af Arbejdskraft og paa Jordens Kulturtilstand), og Mejeridriften bliver usikker, fordi det falder saa vanstelig at skaffe den ensartede Pleje og rigelige Ernæring, som Malkedoen fordrer, tilbeje Aaret rundt, navnlig i Sommer- og Efteraarsmaanederne. Brugere af disse Gaarde have fra Arilds Tid af været Opdrættere, og de ville gjerne vedblive at være det. De staa imidlertid nu hyppig i Tvivl om, hvad det egentlig er for Egenstaber, Rjøberne af deres Tillæg sætte Pris paa. Man skjønner, at det, der ønskes, som oftest er en fintbygget Ko, men det træffer ogsaa, at „Viehaveren“ kasserer hans Ko netop af den Grund, at den er for fin, han vil have en kjødsfuld Ko. Det Dyr, som Opdrætteren tidligere var vis paa stod godt for enhver Rjøber, der vilde have en jydsk Ko, det Dyr, ved hvilket det skulde falde vanstelig at afgjøre, for hvilket Brug det var bedst stikket, spørges der nu sjældent om. Den gamle Lovtale: det er en rigtig god Gjerningsko, for hvad enten den skal give Mælk eller den skal fedes eller den skal trække en Plov „den er lige dygtig til alle Dele“ — denne Tale, opfatter Sælgeren, er ikke længere nogen Roes for hans Dyr, der er ingen, der agter et saadant Dyr, skjøndt man stadig roser hans jydsk Race, og det efter hans Opfattelse netop var den fremhævede Alsidighed, der var det Gode, det Bedste ved hans jydsk Race. Og har den gamle jydsk Opdrætter ikke i Grunden Ret i sin Opfattelse? Det er ikke Haardførheden, Bantheden til Klimaet, Rjøfomheden — de Egenstaber, der gjerne fremhæves som de værdifuldeste, og for hvis Skyld det er nødvendigt at bevare den jydsk Race —, det er ikke disse Egenstaber alene, men det er tillige Alsidighedspræget og den deraf udsprungne symmetriske Vegemshygning, der er det ejendommelige for den jydsk Race. Det er nødvendigt at gøre sig dette klart, thi naar det siges os, at vi skulle bevare den jydsk Race, saa maa det ogsaa staa tydelig for os, hvad det er, vi skulle bevare. Rjøfomheden og Haardførheden ere sandelig ikke de Ting, som vor Tids Landbrug sætter størst Pris

paa ved sine Kreaturer, og havde Racen ikke andre og værdifuldere Egenheder end disse, er det helt let forstaaeligt, at nogle af vore dygtigste Landmænd ere af den Mening, at den jydste Race ikke længere svarer til Nutidens Fordringer og derfor helst maa afløses af andre nutidssvarende Racer. Men det kunde dog nok være, at de bleve af en anden Mening, naar det blev dem tydeligt, at det er det sunde, kraftige Alsidighedspræg og den symmetriske Legemsbygning, der stempler Racen, og at denne Race derfor er en naturlig Kilde, hvorfra der kan søges til Uddannelsen af ensidige Stammer.

For Bevarelsen af den jydste Race — i Formen saaledes, som den her er beskrevet — gjøres der imidlertid for Tiden Intet fra det Offentliges eller ledende Mænds Side. Man arbejder tvertimod paa dens Tilintetgjørelse derved, at man kun opmuntrer til dens ensidige Udvikling. Ved Dyrstuerne, ved Præmieringen af Dyr er det nu stadig kun Ensidigheden, der drages frem og belønnes. Man har kun Præmier for „jydsk Malkekvæg“ og „jydsk Fedekvæg“. Saaledes var det ikke tidligere. For saa Aar tilbage havde de jydste Landbosforeninger ved deres Dyrstuer kun Præmier for „jydsk Kvæg“, det vil sige, man præmierede „det gode Dyr af Slaget“, og ret forstaaet var det jo det sunde, kraftige Dyr med Alsidighedspræget. At Opfattelsen var saaledes fremgaaet deraf, at man efter Adskillelsen i Malke- og Fedekvæg, seer Opdrægterne meget tvivlsraadige om, i hvilken Klasse de skulle fremstille deres Dyr. Det ender saa undertiden med, at Vedkommende forsøger sig frem, han prøver at sætte det samme Dyr ved et Dyrstue i den ene, ved et andet Dyrstue i den anden Afdeling, og dog saaer han til sin store Forundring ingen Præmie i nogen af Afdelingerne, omendstjondt hans Dyr — ikke blot af ham selv — af alle hans Standsfæller og ogsaa ofte af Dommerne (underhaanden, privat) anerkjendes for at være et prægtigt Dyr, der burde have Præmie. Altsaa Dyret er kasseret, fordi det havde den jydste Races ejendommeligste Kjendemerke: Alsidighedspræget. — Deraf maa da tydeligt fremgaa,

at fortsætte vi med Præmieringen kun til de ensidig udviklede Dyr af den jydste Race, da gaaer denne tilgrunde. Saa vi den jydste Ko udviklet, saa ensidig som muligt til Malteko, da have vi i Birkeligheden en Anglerko staaende for os, kun med et andet Lød, og udvikler vi den jydste Ko saa ensidig som muligt til Fededyr, da ville vi saa en Typus, der i alt væsentligt er Korthornet, kun i formindsket Maalestof. Er alt det jydste Kvæg gaaet op i disse to Former, have vi næppe Ret til at rose os af, at vi have bevaret vor nationale Race, thi Ejendommeligheden ved den, Afbidighedspræget, er da forsvundet.

Erkjendes det for ønskeligt, at den jydste Race bevares, maa Præmieringsystemet forandres. Det maa være baade det gamle og det nye. Ved de større Dyrstuer og hvor man har tilstrækkelige Pengemidler beholde man Klasserne: jydsk Maltekvæg, jydsk Fedekvæg, men tilføje Klassen: jydsk Landrace. — I de smaa Landboforeninger — der kun have smaa Pengemidler, og hvis Medlemmer findes paa et ensartet Landomraade, paa hvilket Betingelserne for en bestemt Art Husdyrhold altsaa ere tilstede — vil det vist ofte være rigtigere at samle de Midler, der raades over, i en enkelt af de nævnte Retninger. I de fleste Egne ville saa naturligvis Maltekvægspremierne blive de, der vælges, men der vil da ogsaa blive de Egne, der bør foretrække Fedekvægspremierne, og der er endelig Egne, hvor den gamle Præmieringsmaade alene for Afbidighedskvæget bør fastholdes. At man ogsaa kan have Præmier for to og tre Klasser, men alligevel lægge Hovedvægten paa en af Klasserne, ved at udsætte større eller flere Præmier i denne, behøver jo kun at antydes.

Mange ville nu vistnok mene, at det vilde bevirke en Tilbagegang i vort Kvæghold at skulle udsætte Præmier for Dyr af „Mellemformen“, som man foretrækker at kalde Kvæg med et Afbidighedspræg.*) Man maa imidlertid betænke, at

*) Benævnelsen „Mellemform“ er vist næppe heldig. Man kommer derved uvilkaarlig til at tænke paa, at der iforvejen maa have været gi-

det, der skal opnaaes ved at præmiere den nævnte Slags Dyr, er ikke blot at bevare det Gjendommelige ved Racen, men ogsaa det at faa Racen forbedret. Forbedringen skal da først og fremmest bestaa i, at Dyrene blive større og triveligere. Disse Egenstaber opnaaes, som bekjendt, ved en bedre Pleje, men især ved en bedre og stærkere Fodring, og at opmuntre til dette sidste, paa Grund af den heldige Indflydelse den har paa Agerbrugets Fremadstriden, ville dog vistnok alle de ledende Mænd for Sjællands Landbrug være med til. Naar man kun jevnslides anerkjender Betydningen og Vigtigheden af den jydste Races ensidige Udvikling, er der sikkert ingen Fare ved at opmuntre til Racens alsidige Udvikling. For mig staaer det nemlig, som om der i en vis Forstand er samme Forhold mellem et Lands Husdyrhold i det Hele og de deraf udviklede ensidige Stammer, som der er mellem et Lands Agerbrug og de ensidige Gjødningsstoffer. Disse sidste skulle jo nemlig, naar de benyttes paa rette Maade, tjene til at forøge den naturlige Gjødnings Masse (derigjennem Agerens Mangefoldsevne), altsaa berige os med alsidig Plantenæring; de ensidig udviklede Stammer kunne paa lignende Maade, naar de benyttes til at virke tilbage paa Racen, som de udgik fra, hjælpe os til, at Racens Alsidighed faaer en forhøjet Vardi derved, at hvert enkelt Anlæg i den forstørres. Naar det større og triveligere Alsidighedsdyr af den jydste Race parredes med et ensidig udviklet Kjøddyr af samme Race, og det ved denne Parring fremkomne Afkom parredes med et ensidig udviklet Malkedyr af Racen, skulde det dog være mærkeligt, om ikke det i sidste

vet to andre Former, hvoraf der saa senere er dannet denne Mellemting „Mellemform“, hvilket er det Mødsatte af, hvad der i Virkeligheden har sundet Sted, da vi jo her i Sjælland ere gaaede ud fra den Form, som Naturen og den ældre Tids Forhold har dannet for os: Malk-, Fede- og Arbejdsformen forenet i et Individ. — Man kalder ikke en Mand, som i sig har Evnen til baade aandelig og legemlig Virksomhed, for en Mand af Mellemform; man vil vel snarere kalde ham en alsidig Mand. Benævnelsen „Alsidighedstvæg“ turde vel derfor kaldes mere betegnende.

Med fremkomne Afkom skulde kunne, for det første, have beva-
ret Dobbeltfidigheden, da Racens nedarvede Alsidighedspræg
jo maa garantere derfor, og for det andet, være blevet et be-
dre Brugsdyr som Malke- og Fededyr. — Vykkes dette, da
vilde det være Manden fra „æ Bindstou“, som kommer
igen, men — vel at mærke — i den forbedrede Skikkelse.

Det, som vi her i Jylland for Øjeblikket først og frem-
mest føle Trang til i vort Kvaghold, er: det større og
triveligere Brugsdyr. Det forbedrede Agerbrug og de
forbedrede Samsærbidighedsmidler fremkalde denne Trang. Heraf
forklares, at den jydste Race i dens gamle Form ikke længere
tilfredsstillter. Man vil enten have en ny større Race sat
istedet, eller man vil benytte den større Race til ved Krydsning
at meddele Landracen den manglende Størrelse og Trivelighed.
Det er ikke den manglende Ensidighed ved Landracen, man er
misfornøjet med, thi var det det, saa indførte man, som man
tidligere har gjort, Anglerracen paa Mejerigaardene, og den
reneste, mest udprægede Rjødform af Korthornet paa Fedegaar-
dene. Men det gjør man ikke, nej, man indfører „Korthorn
af Mellemformen“, det Dyr, der har Alsidighedspræg ligesom
Landracen, det Dyr, som man kan tænke sig vor jydste Ko
vilde ligne, naar denne fremtraadte for os i forstørret Form
og mere udviklet gjennem alle Delene — man holder fast paa
det Tilvante, men vil have det forbedrede Tilvante.

Om der er nogen Fare ved, at man, for at naa Maa-
let: det større og triveligere Dyr, benytter sig af Gjenvejen:
Landracens Krydsning med Korthornet, er det ikke Hensigten
her at gaa ind paa, men jeg vil kun endnu en Gang minde
om, at det større og triveligere Dyr kan frembringes — om
end langsomt, saa dog sikkert — ved bedre Pleje og stærkere
Fodring. Hvor man har naaet at faa det større og triveligere
Dyr, hvad enten dette nu er steet paa den ene eller den
anden Maade, der bliver saa det næste Maal det: at forhøje
Dyrets Ydelsesevner baade i den ene og den anden Retning.
Der vil altsaa Tidspunktet til at benytte Parringen med de

ensidig udviklede Stammer være kommet og være paa sin rette Plads. — Dannelsen af ensidig udviklede Stammer af den jydsk Race er altsaa prisværdig; men dette er ikke Endemaålet for Racens Udvikling, thi Ensidigheden er kun et Trin i Udviklingen af det Hele. De ensidige Stammer maa nemlig dannes, ikke for at de skulle omdanne den store Kvægbestand, hvorfra de i sin Tid ere udgaaede, til det samme som de selv ere, men fordi de skulle hjælpe til at hæve og forstørre Ydelsesevnerne hos Landracens Individuer, uden at diæse dog derfor maa tabe deres Ejendommelighed: Alsidighedspræget.

Forædlingen af vor Landrace, uden at opgive Alsidighedspræget, er upraktisk, vil maasse Nogle sige. — Til en saadan Bemærkning vil jeg kun minde om, at hvad der til en Tid kaldes upraktisk, til en anden Tid er god Praxis. Det beroer paa hvorledes Forholdene stille sig til de forskjellige Tider. Naar saaledes Brugeren af en lille Landejendom i vore Dage ikke nøjes med at erhverve sig den haandværksmæssige Dngtighed, der er nødvendig for en Landmand, men han tillige bestræber sig for at berige sig med saa mange theoretiske Kundskaber som mulig, saa sige vi nu om en saadan Mand, at han følger god Praxis, men for 50 Aar siden — ja, da vilde man sikkert have kaldt det slet Praxis. — Forædlingen af den jydsk Race paa Grundlaget: Alsidighedens Bevarelse har maasse tidligere været slet Praxis, men derfor kan det gjerne i Nutiden eller Fremtiden være god Praxis, thi havees først de ensidige Stammer og de større og triveligere Alsidighedsdyr, da maa Maalet være opnaeligt og lønnende.

Jeg vil slutte med at nedskrive den Sætning, som har været den ledende Tanke ved disse Liniers Affattelse:

Ensidigheden er nødvendig og prisværdig;
Alsidigheden maa bevares og videre udvikles.

Bykland i Januar 1876.

Jens Morsø.